A serene forest scene with a dirt path leading into the distance. Sunlight rays (crepuscular rays) are visible, filtering through the dense canopy of green trees. The atmosphere is misty and ethereal. The text is overlaid in the center of the image.

به نام خداوند بخشنده مهربان

عنوان سخنرانی:

کاهش باروری در ایران

مرجان رشوند سرخکوله

استادیار و عضو هیات علمی گروه جمعیت‌شناسی دانشگاه علامه طباطبائی

۲۹ آبان‌ماه ۱۴۰۲

فهرست مطالب

- تعریف باروری در لغت
- عوامل موثر بر افزایش یا کاهش جمعیت
- مرور برخی مفاهیم و شاخص‌ها
- تحولات جمعیت ایران و متوسط رشد سالانه
- روند تغییرات میزان باروری کل
- روند تغییرات سه گروه عمده سنی
- تعریف پنجره جمعیتی و بازه زمانی آن
- طبقه‌بندی استان‌ها بر اساس TFR در سال ۱۳۹۹
- عوامل کاهش باروری در ایران
- نتیجه‌گیری و پیشنهادات

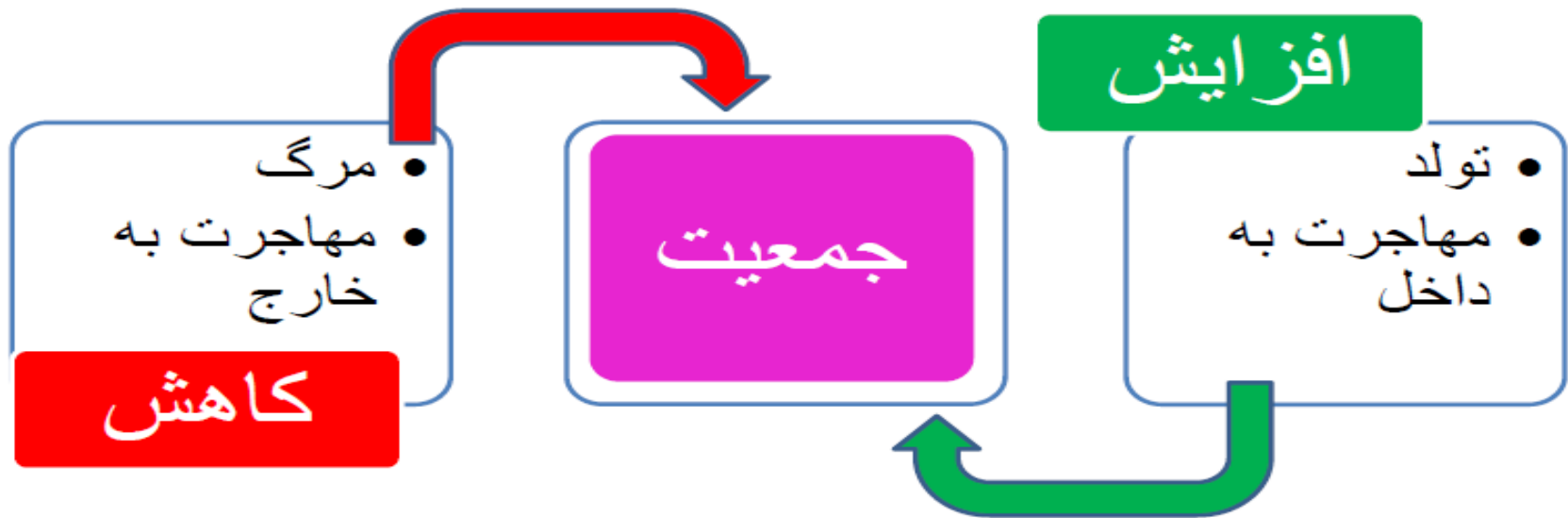
عوامل موثر بر افزایش یا کاهش جمعیت

➤ رشد جمعیت:

رشد طبیعی جمعیت

رشد مطلق جمعیت

افزایش / کاهش جمعیت

$$N \text{ یا } CBR = \frac{B}{P} \times 1000$$

➤ میزان موالید

$$G.F.R = \frac{B}{\bar{P}_{F15-49}} \times 1000$$

➤ میزان باروری عمومی

$$MFR = \frac{B}{P_{FM15-49}} \times 1000$$

➤ میزان باروری نکاحی

$$ASFR = \frac{B_x}{P_{Fx}} \times 1000$$

➤ میزان باروری ویژه سنی

$$TFR = GFR \times T \div 1000$$

□ میزان باوری کل

$$TFR = \frac{\sum ASFR_x \times 5}{1000}$$

$$G.R.R. = \frac{B_F}{P_{FM}^{(15-49)}} \times T$$

□ میزان ناخالص تجدید نسل

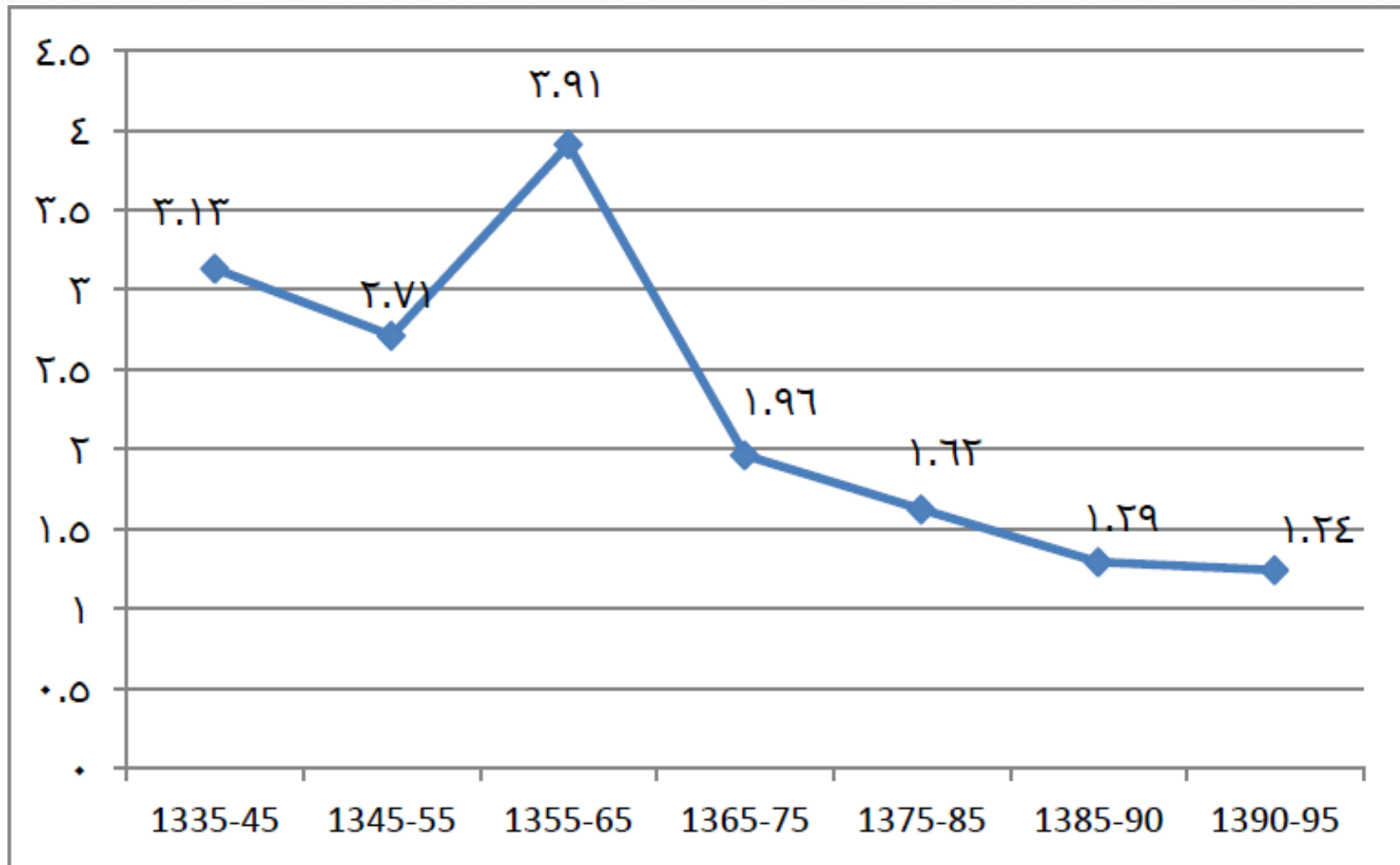
$$NRR = TFR \times \frac{B_F}{B} \times P$$

□ میزان خالص تجدید نسل

تحولات جمعیت ایران و متوسط رشد سالانه طی سالهای ۹۵-۱۳۳۵

سال	جمعیت	دوره	درصد
۱۳۳۵	۱۸۹۵۴۷۰۴	—	—
۱۳۴۵	۲۵۷۸۱۷۲۲	۱۳۳۵-۱۳۴۵	۳/۱۳
۱۳۵۵	۳۳۷۰۸۷۴۴	۱۳۴۵-۱۳۵۵	۲/۷۱
۱۳۶۵	۴۹۴۴۵۰۱۰	۱۳۵۵-۱۳۶۵	۳/۹۱
۱۳۷۵	۶۰۰۵۵۴۸۸	۱۳۶۵-۱۳۷۵	۱/۹۶
۱۳۸۵	۷۰۴۹۵۷۸۲	۱۳۷۵-۱۳۸۵	۱/۶۲
۱۳۹۰	۷۵۱۴۹۶۶۹	۱۳۸۵-۱۳۹۰	۱/۲۹
۱۳۹۵	۷۹۹۲۶۲۷۰	۱۳۹۰-۱۳۹۵	۱/۲۴

تغییرات رشد مطلق جمعیت ایران طی سال‌های ۹۵-۱۳۳۵

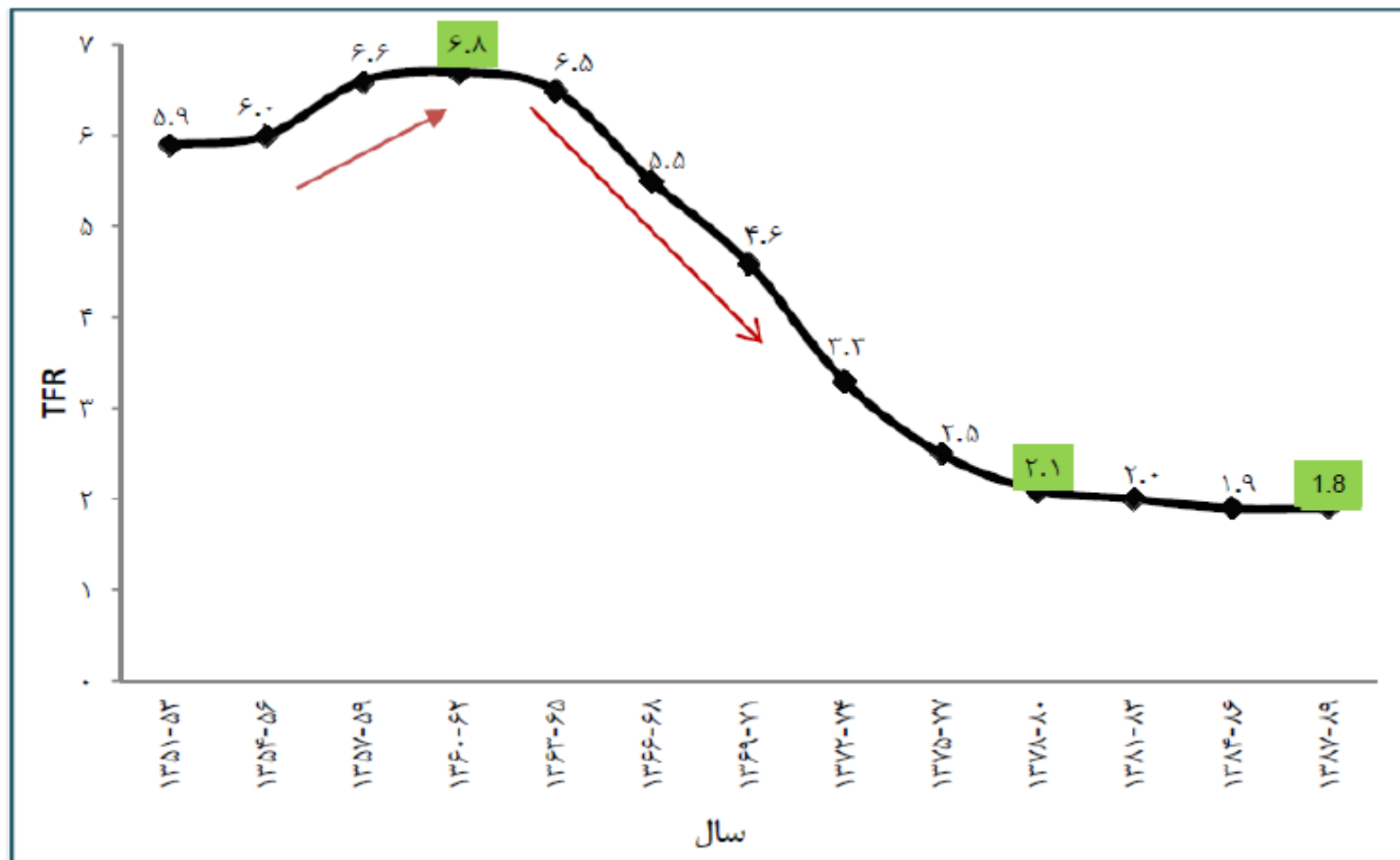
منبع: مرکز آمار ایران

طبقه‌بندی نرخ رشد جمعیت

نوع رشد	انفجاری	بسیار سریع	سریع	متوسط	ضعیف	بسیار ضعیف
نرخ رشد	$3 <$	3-2	2-1.5	1.5-1	1-0.5	0.25-0.5

روند تغییرات میزان باروری کل

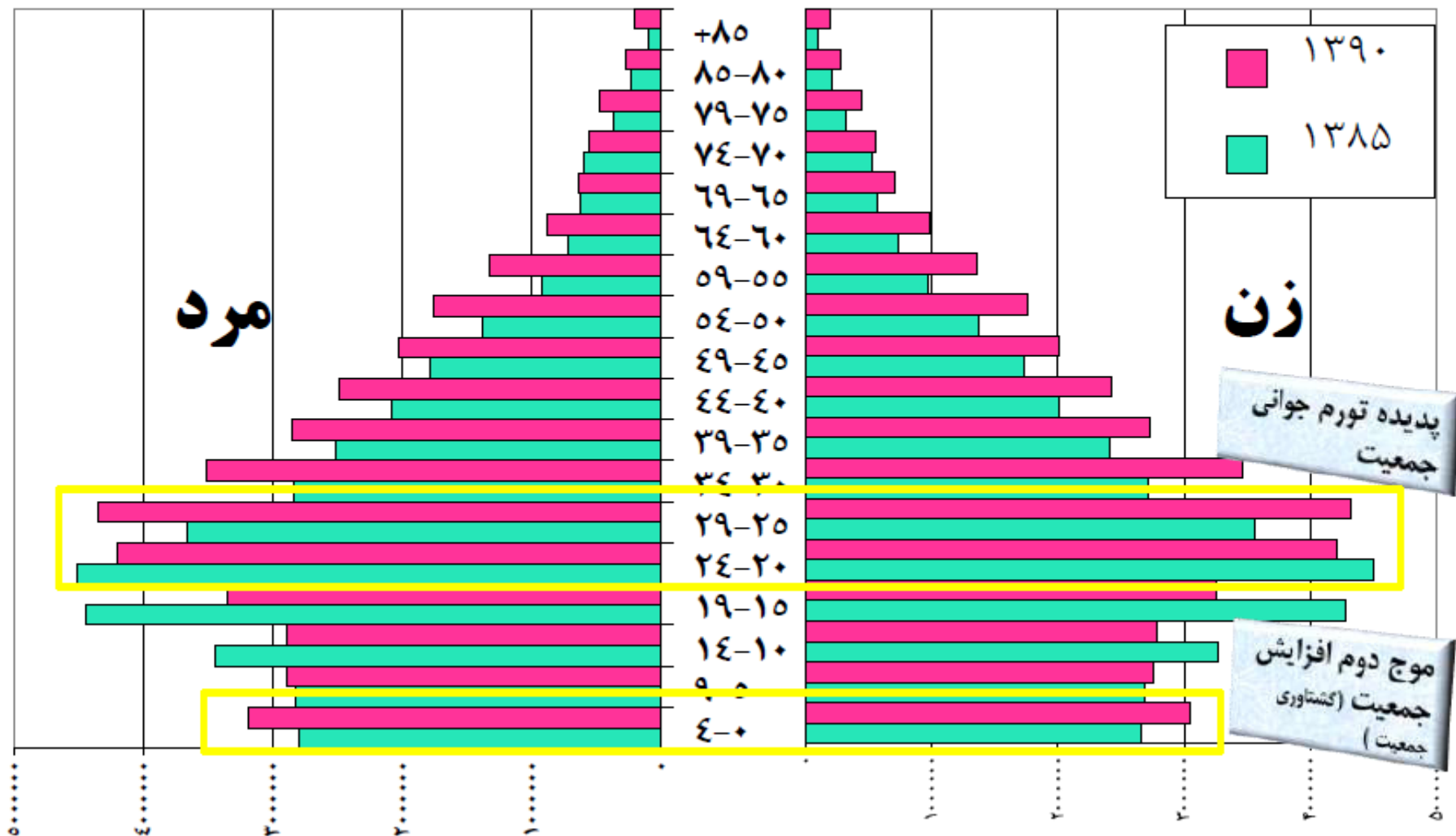
منبع: بر اساس عباسی شوازی و همکاران، ۱۳۸۹ و PRB 2010.

روند تغییرات نرخ باروری طی سال‌های ۱۳۸۵-۱۳۹۵

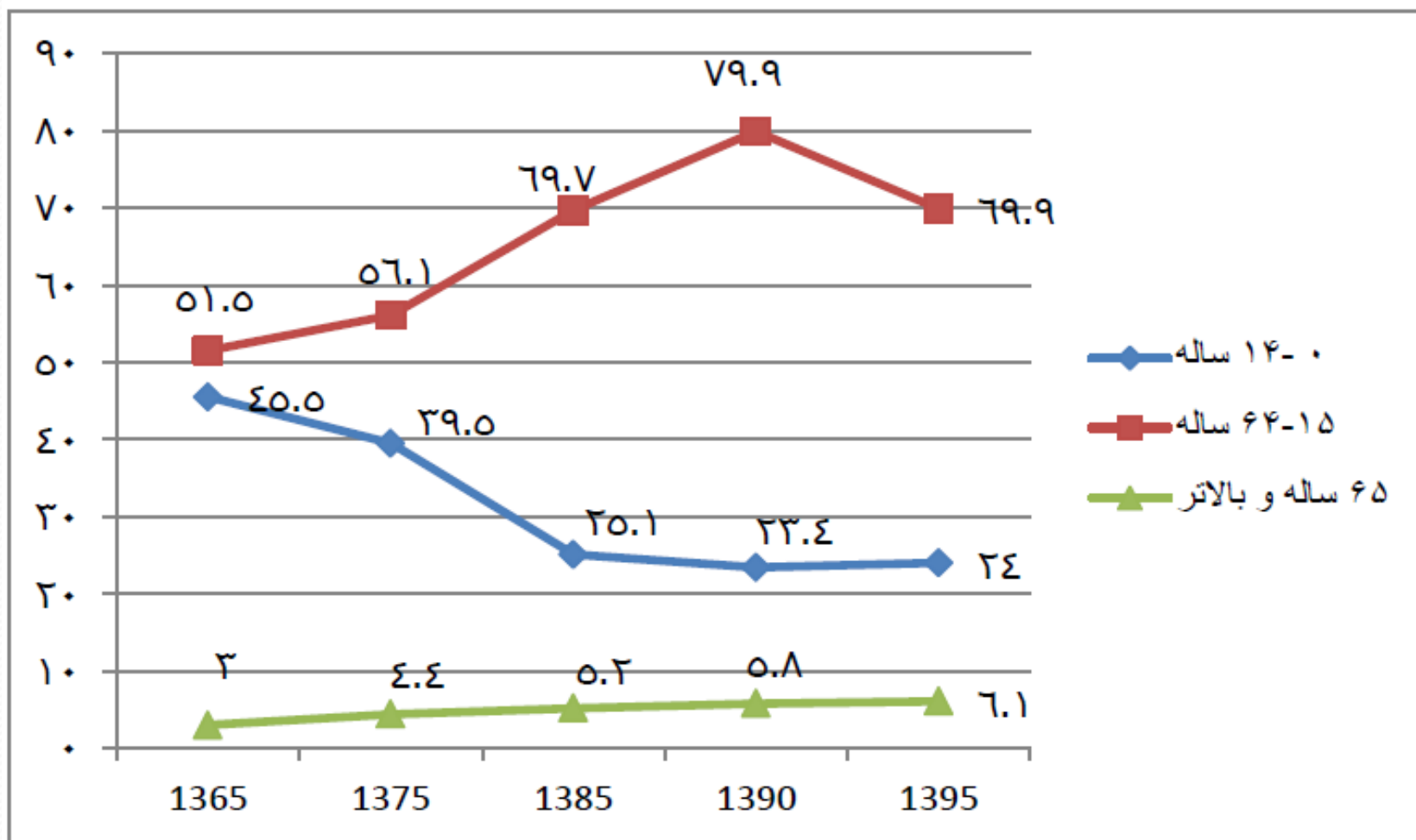
نرخ باروری		سال
مرکز آمار ایران	بانک جهانی	
۱/۸	۱/۷۸۸	۱۳۸۶
	۱/۷۷۸	۱۳۸۷
	۱/۷۷۲	۱۳۸۸
	۱/۷۶۵	۱۳۸۹
	۱/۷۵۵	۱۳۹۰
۲/۰۱	۱/۷۴۲	۱۳۹۱
	۱/۷۲۷	۱۳۹۲
	۱/۷۰۸	۱۳۹۳
	۱/۶۸۶	۱۳۹۴
	۱/۶۶۱	۱۳۹۵

هرم سنی: ۱۳۸۵ - ۱۳۹۰

روند تغییرات سه گروه عمده سنی جمعیت کشور: ۱۳۶۵-۱۳۹۵

پنجره جمعیتی

65 ساله و بالاتر	15-64 ساله	زیر 15 سال	
کمتر از 15 %	بیش از 55 %	کمتر از 30 %	تعریف
5.1 %	60.9 %	25 %	ایران "سال 85"

فروخ باروری کلی در ایران از سال ۱۳۳۹ الی ۱۳۹۶ بر اساس اطلاعات بانک جهانی

۱۳۹۶	۱۳۹۴	۱۳۸۹	۱۳۸۴	۱۳۷۹	۱۳۷۴	۱۳۶۹	۱۳۶۴	۱۳۵۹	۱۳۵۴	۱۳۴۹	۱۳۴۴	۱۳۳۹	
۱/۶۳	۱/۶۸	۱/۷۶	۱/۸۳	۲/۲۱	۳/۲۱	۴/۸۱	۶/۲۲	۶/۴۸	۶/۲۱	۶/۴۴	۶/۸۲	۶/۹۲	ایران

□ طبقه‌بندی استان‌ها بر اساس TFR در سال ۱۳۹۹

- باروری بسیار پایین: TFR برابر با $1/3$ و کمتر
- باروری پایین: TFR بین $1/3$ تا $1/5$
- باروری کمتر از سطح جانشینی: TFR بین $1/51$ تا $2/09$
- باروری بالاتر از سطح جانشینی: TFR برابر با $2/11$ و بیشتر

میزان باروری کل در ایران؛ سال ۱۴۰۰

میزان باروری کل: متوسط تعداد فرزندانی است که یک زن در طول دوره باروری (۱۵ تا ۴۹ سالگی) به دنیا می آورد.

میزان باروری کل کشور ۱/۷۴

در سال ۱۴۰۰ استان سیستان و بلوچستان بیشترین و استان های مازندران و گیلان کمترین میزان باروری را تجربه کرده اند

۲/۱ و بیشتر   ۱/۵۱-۲/۱   ۱/۳۱-۱/۵   ۱/۳ و کمتر

منبع: مرکز آمار ایران

گزارش تحلیلی روند باروری در ایران از سال ۱۳۹۶-۱۴۰۰

عوامل کاهش میزان باروری

□ تبیین‌های ساختاری

□ تبیین‌های ایده‌ای و نگرشی

برخی از عوامل کاهش میزان باروری

❑ افزایش سن ازدواج

❑ رشد نسبت مجردین

❑ افزایش طلاق

❑ تحصیلات

❑ تغییرات ارزشی و نگرشی در خصوص فرزند

❑ وضع اقتصادی و اجتماعی

❑ افزایش ناباروری

❑ افزایش سقط جنین

میانگین سن ازدواج جمعیت کل کشور به تفکیک مناطق شهری و روستایی

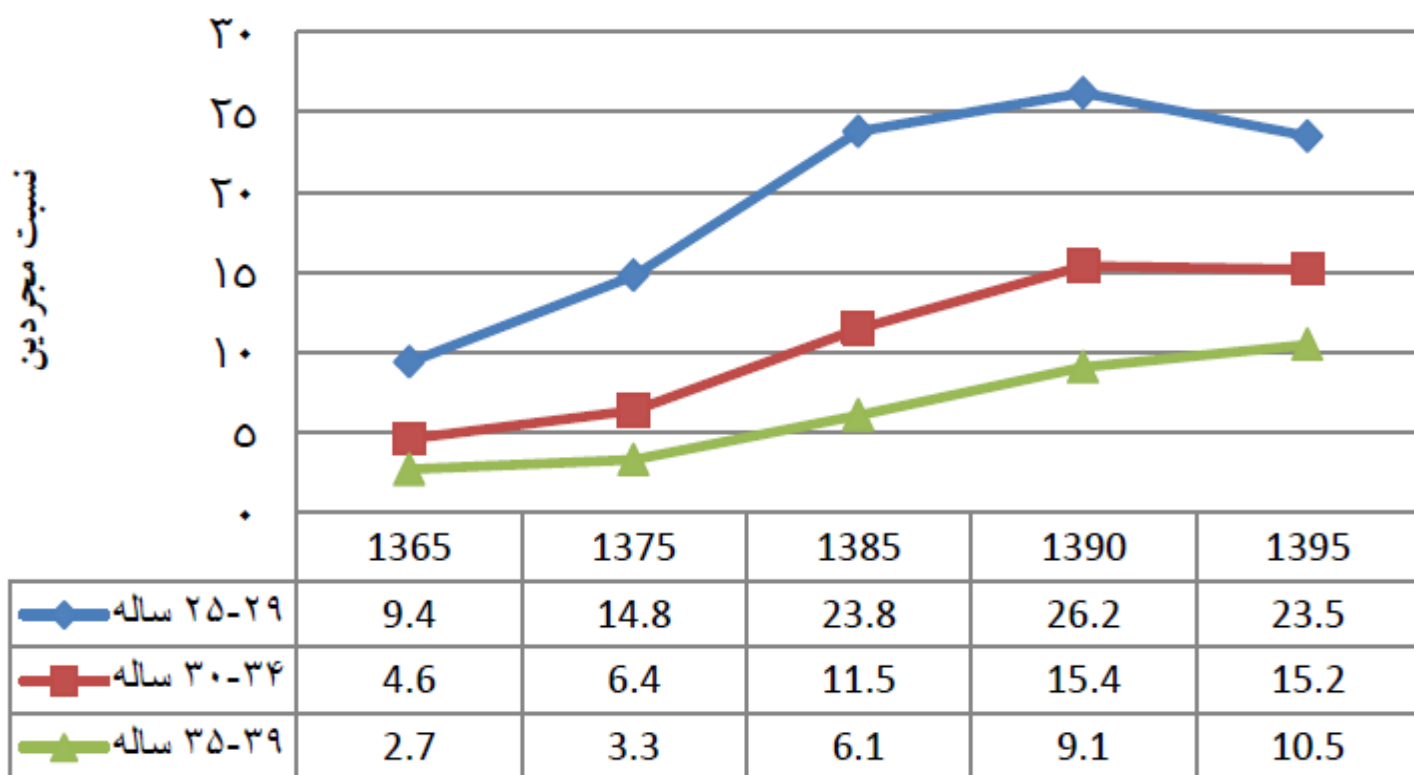
سال	کل		شهری		روستایی	
	مرد	زن	مرد	زن	مرد	زن
۱۳۴۵	۲۵,۰	۱۸,۴	۲۵,۶	۱۹,۰	۲۴,۴	۱۷,۹
۱۳۵۵	۲۴,۱	۱۹,۷	۲۵,۱	۲۰,۲	۲۲,۷	۱۹,۱
۱۳۶۵	۲۳,۸	۱۹,۹	۲۴,۴	۲۰,۲	۲۲,۸	۱۹,۶
۱۳۷۵	۲۵,۶	۲۲,۴	۲۶,۲	۲۲,۵	۲۴,۶	۲۲,۳
۱۳۸۵	۲۶,۲	۲۳,۲	۲۶,۵	۲۳,۲	۲۵,۵	۲۳,۳
۱۳۹۰	۲۶,۷	۲۳,۴	۲۷,۱	۲۳,۶	۲۵,۸	۲۳,۰
۱۳۹۵	۲۷,۴	۲۳,۰	۲۷,۸	۲۳,۴	۲۶,۵	۲۲,۰

منبع: مرکز آمار ایران ۱۳۹۵

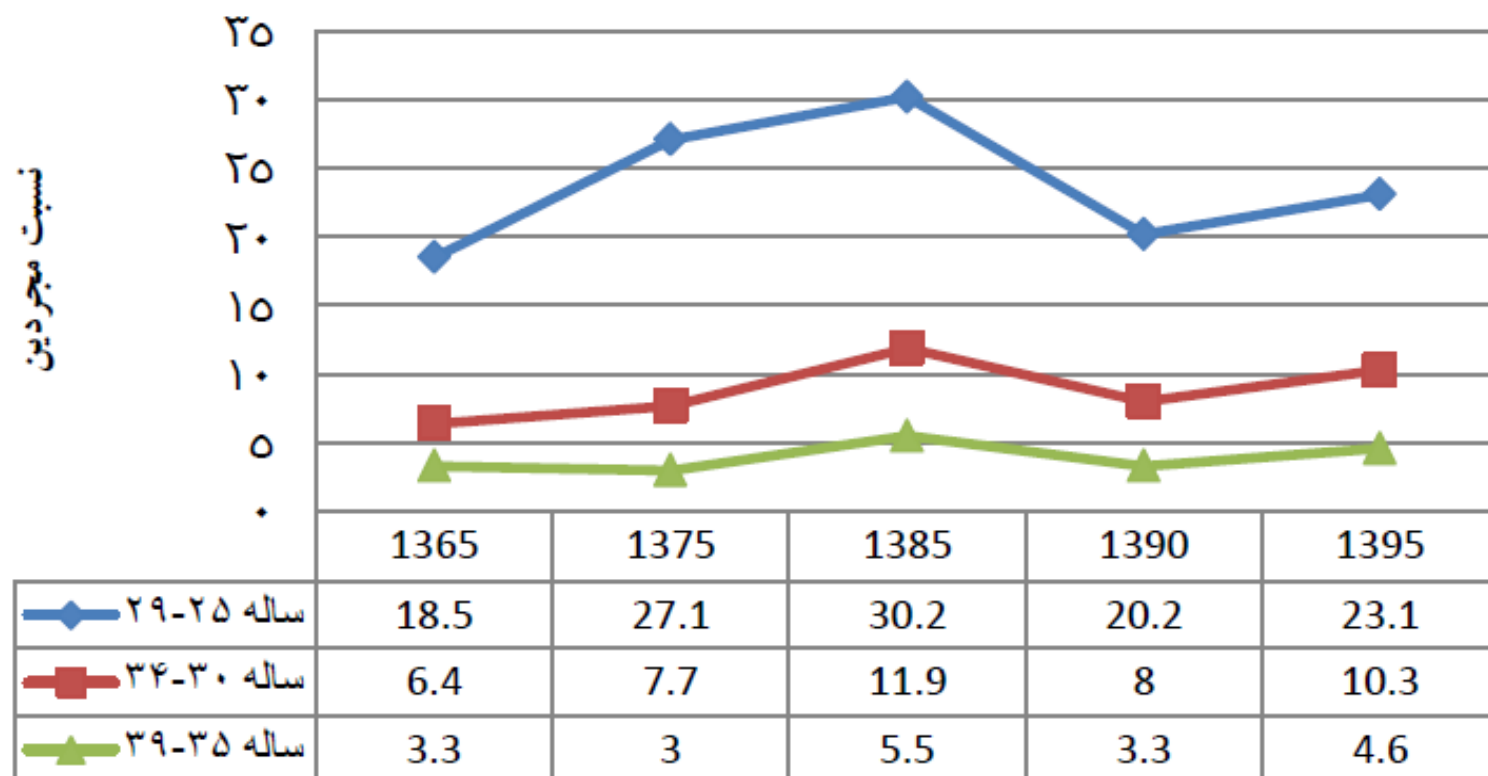

رشد نسبت مجردین

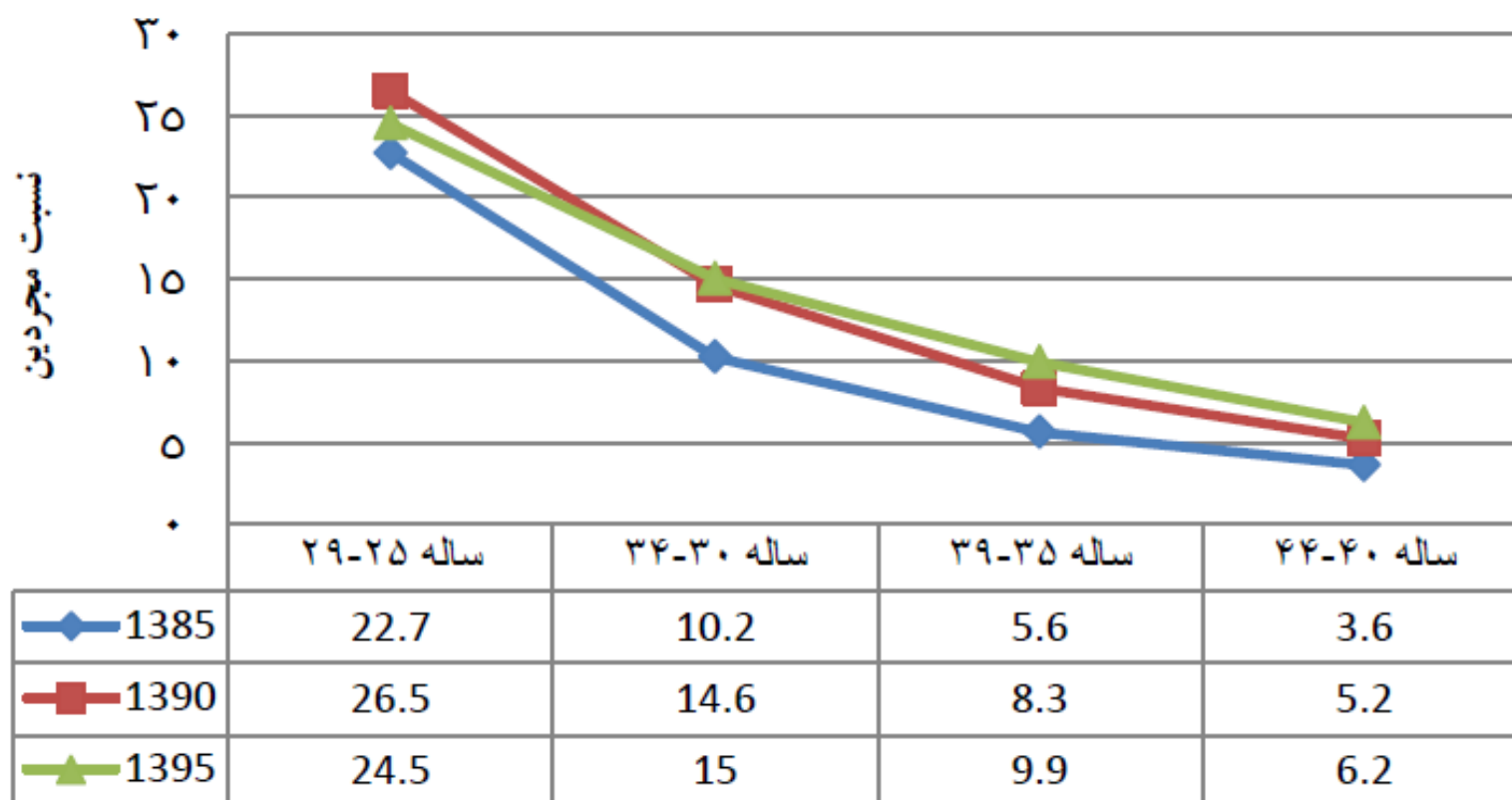
نسبت مجردین زنان کل کشور طی سالهای ۹۰-۱۳۶۵

نسبت مجردین مردان کل کشور طی سالهای ۹۰-۱۳۶۵

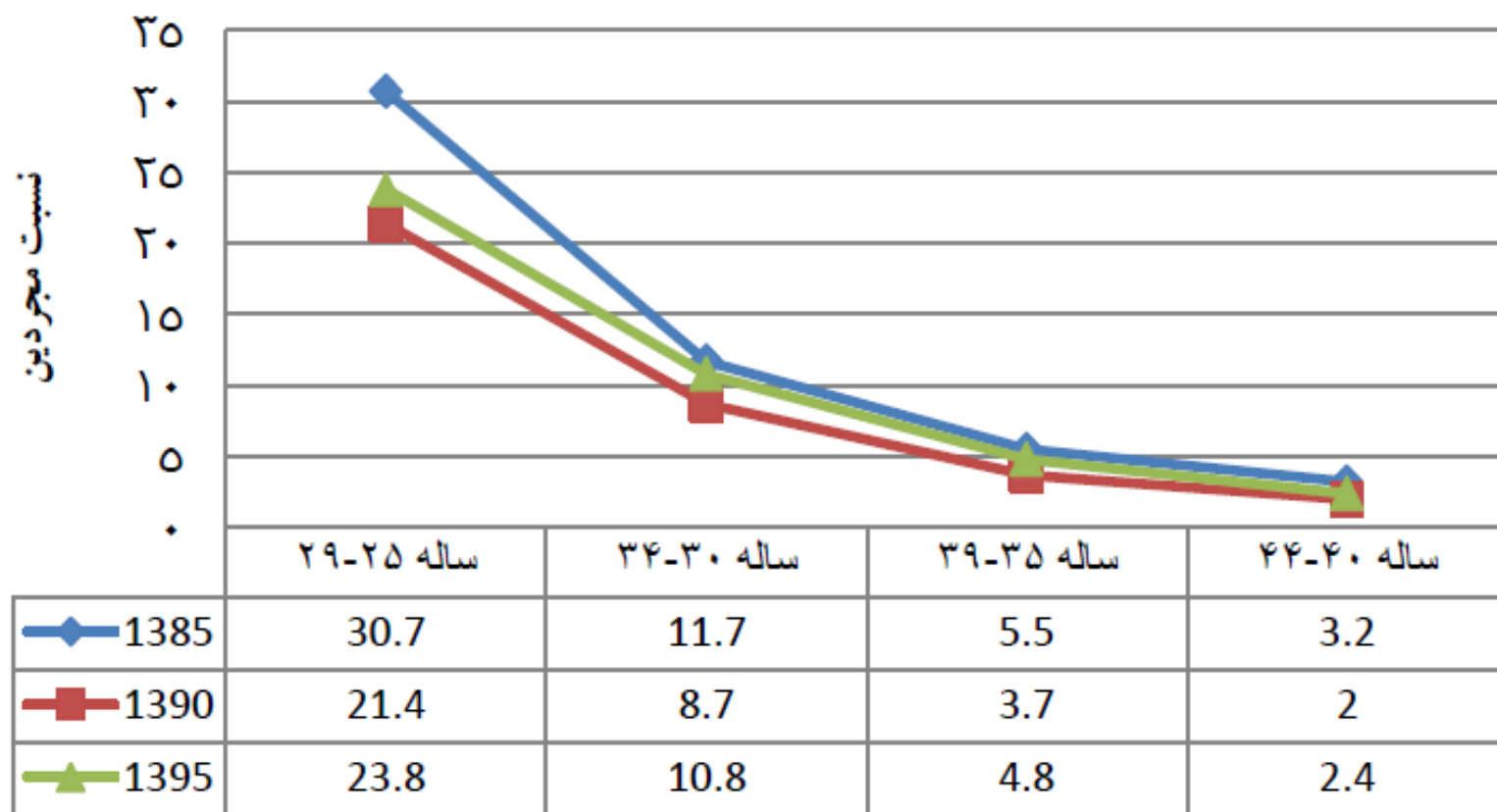

نسبت مجردین زنان مناطق شهری کشور طی سال‌های ۹۵-۱۳۸۵

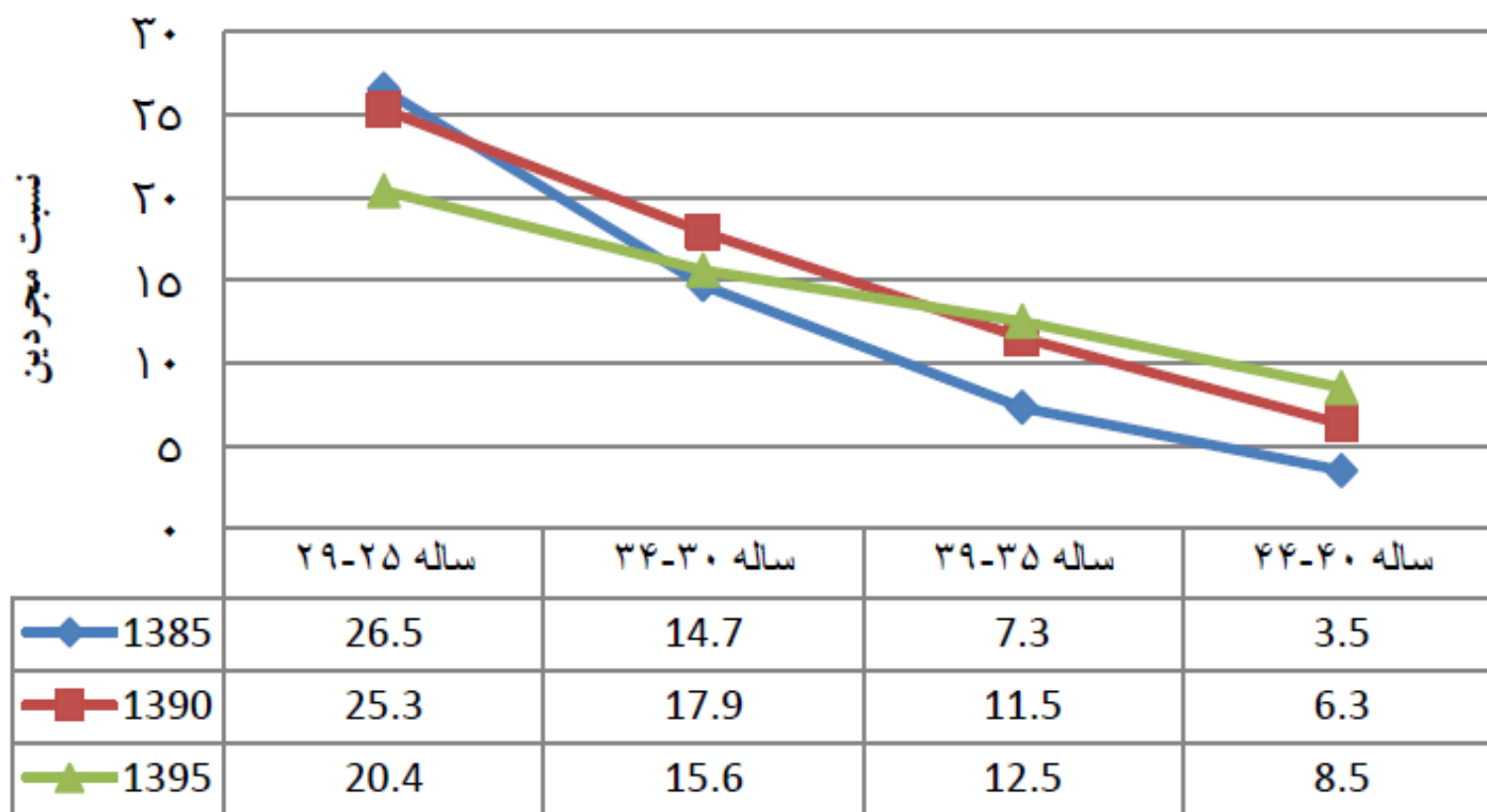

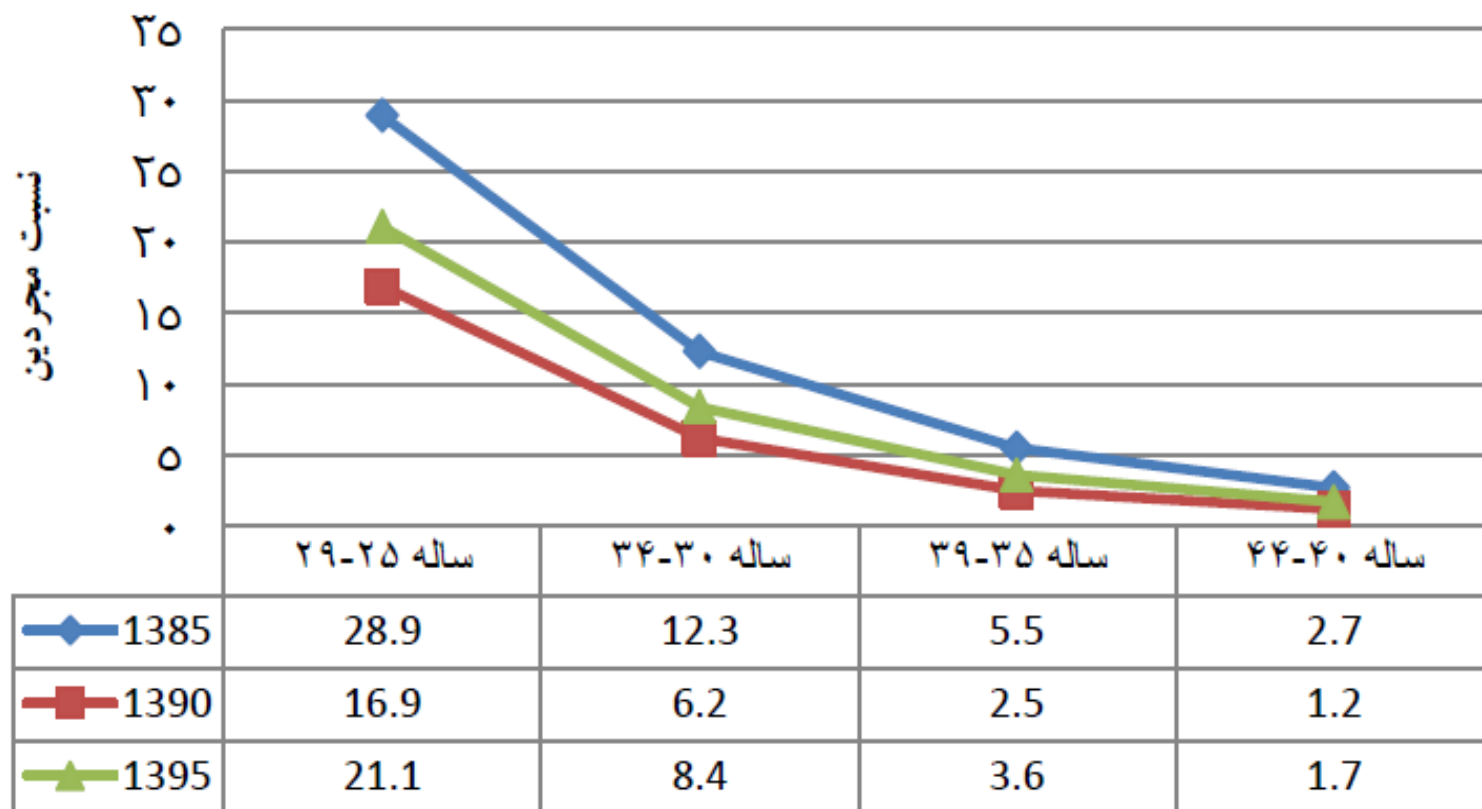
نسبت مجردین مردان مناطق شهری کشور طی سالهای ۹۵ - ۱۳۸۵

نسبت مجردین زنان مناطق روستایی کشور طی سالهای ۹۵ - ۱۳۸۵

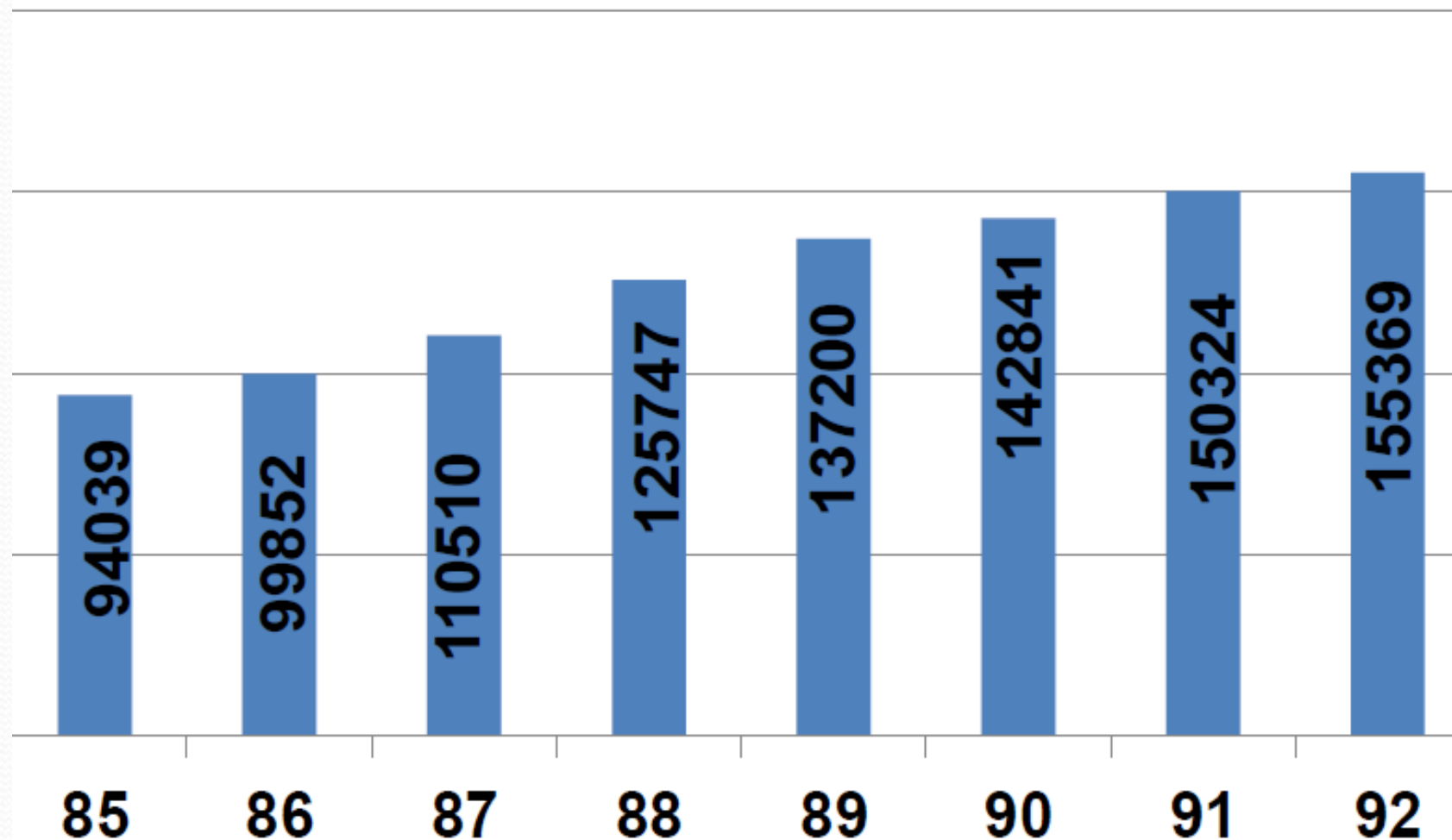

نسبت مجردین مردان مناطق روستایی کشور طی سال‌های ۹۵ - ۱۳۸۵

روند طلاق کشور در فاصله 85-92

تغییرات میزان باروری کل در سال ۱۳۹۰

میزان باروری کل

1.85

1/87

1/88

2/60

2/65

فروض مختلف

در ساختار فعلی وضع زناشویی

در صورت ۱۰ درصد کاهش افراد
بدون همسر در اثر فوت

در صورت ۱۰٪ کاهش افراد بدون
همسر در اثر طلاق

در صورت ۱۰٪ کاهش افراد
مجرد

در صورت ۱۰٪ کاهش همه موارد
فوق

نتیجه گیری و پیشنهادات

□ علی رغم تغییراتی که در وجوه مختلف خانواده و ازدواج در ایران رخ داده، اما هنوز در ایران و از جمله در تهران، خانواده گرایی و تشکیل خانواده، ازدواج و فرزندآوری مهم است (رشوند سرخکوله ۱۴۰۰، عباسی شوازی و مک دونالد ۲۰۰۸، رشوند سرخکوله ۱۳۹۷).

□ رفع موانع ازدواج و تشکیل خانواده

□ در حال حاضر ۱۲ میلیون و ۸۰۰ هزار جوان بین ۱۸ تا ۳۵ ساله در کشور مجرد هستند.

□ ۲۲۰ هزار نفر هم تا سن ۵۰ سالگی ازدواج نکرده اند و مجرد قطعی محسوب می شوند، از این تعداد ۸۲ هزار آقا و ۱۳۸ هزار خانم هستند (مرکز آمار ایران).

□ تمایل بالا به ازدواج در بین جوانان

پیشنهادهات:

✓ با کاهش باروری به زیر نرخ جانشینی، به منظور جلوگیری از رشد منفی جمعیت در آینده، یکسری مداخلات لازم است.

✓ اتخاذ سیاست‌هایی مبتنی بر افزایش باروری در ابعاد مختلف از جمله:

✓ بهبود شرایط اقتصادی و اجتماعی

✓ تسهیل امر ازدواج

✓ فرزندآوری خواسته

✓ بحث مسکن

✓ نگهداری از کودکان

✓ حمایت‌های اجتماعی

✓ و...

از صبر و توجه شما
سپاسگزارم